QORTI CIVILI
PRIM'AWLA
ONOR IMHALLEF ANNA FELICE

Illum 26 ta' Ottubru, 2021

Rikors Guramentat Nru: 1114/2007 AF

Michael Agius

Joseph *sive* Giuseppi Agius u

Bartolomeo *sive* Bertu Agius

vs

Maria Gatt

Pacifico Agius

Peter Agius

Saviour Agius

Victoria Zarb u

Paul Agius

Il-Qorti:

Rat ir-rikors ġuramentat tal-atturi Michael Agius, Joseph *sive* Giuseppi Agius u Bartolomeo *sive* Bertu Agius, li permezz tiegħu wara li ġie premess illi:

Omm il-kontendenti Carmela Agius mietet nhar id-9 (disa') ta' Jannar 1989 *ab intestato* u wiritha Francesco Agius, zewgha u d-disa' (9) wliedha kontendenti skond il-ligi.

Missier il-kontendenti, Francesco Agius miet nhar il-5 (hamsa) ta' Mejju 2006 u s-successjoni tieghu hija regolata permezz ta' testment tal-24 ta' Lulju 1993 fl-atti tan-Nutar Carmelo Mangion u dan kif jirrizulta mid-dokumenti Dok. A, Dok. B, u Dok. C u JS4 hawn annessi.

Permezz tat-testment tal-24 ta' Lulju 1993, id-defunt Francesco Agius iddispona mill-gid kollu partikolari u minn dak formanti l-komunjoni tal-akkwisti billi fost disposizzjonijiet ohra.

(i) Permezz tal-Artikolu tlieta (3) halla b'titolu ta' legat, in piena proprjetà lil-legatarji hemm imsemmija l-plots kif enumerati u ndikati fuq il-pjanta hemm annessa mmarkata Dok. A (esebit u mmarkat Dok. C) ilkoll formanti parti mill-Art ta' Xwieki, Iklin.

Permezz tal-proviso ghal artikolu tlieta (3), d-defunt Francesco Agius iddikjara illi l-art iktar il-fuq indikata tifforma parti mill-komunjoni tal-akwisti però ordna illi d-disposizzjonijiet tat-testment tal-24 ta' Lulju 1993 jigu esegwiti in toto.

Minn ezami tad-disposizzjonijiet testamentarji tad-decujus, Francesco Agius kif riflessi fuq il-pjanta annessa mat-testment tieghu u mmarkata Dok. A jirrizultaw diversi diskrepanzi fosthom.

(i) Illi l-plots immarkati bin-numru wiehed (1), tnejn (2), tlieta (3), erbgha (4) ma ghandhom l-ebda access.

(ii) Illi meta gew indikati l-plots No. 1 u No. 2 sar zball billi gew indikati fuq area liema area/plot fir-realtà ma tezistix bil-konsegwenza illi l-plots kollha ser jirkbu wiehed fuq l-iehor u hadd mill-kontendenti ma jista' jircievi dak assenjat lilu.

Dan l-istat ta' fatt holoq konfuzjoni, nuqqas ta' qbil u renda l-impossibilità tal-ezekuzzjoni u l-immisjoni fil-pussess tal-ishma kif indikati permezz tat-testment tal-24 ta' Lulju 1993.

Ghalhekk l-impossibilità tal-esekuzzjoni u l-immisjoni fil-pussess kif orndat mid-decujus minhabba zbalji naxxenti mill-istess dispozizzjoni testamentarja.

L-esponenti ma jridux li jibqghu aktar fi stat ta' komproprjetà mal-intimati u permezz ta' ittra ufficjali tal-hdax (11) ta' Settembru 2007 (Dok. D) intalbu jersqu sabiex bonarjament issir divizjoni tal-assi kollha mizmuma in komun bejniethom u dan, in linea ma' dak stipulat permezz tat-testment tal-24 ta' Lulju 1993.

L-intimati ghalkemm debitament interpellati ma waslux ghal divizjoni bonarja.

Intalbet din il-Qorti sabiex:

1. Tillikwida l-komunjoni tal-akkwisti già ezistenti bejn il-konjugi Francesco u Carmela Agius billi tiddikjara li tikkonsisti f'dawk il-beni u assi li jirrizultaw waqt it-trattazzjoni tal-kawza.

2. Tikkonferma d-dispozizzjonijiet kollha tat-testment tal-24 ta' Lulju 1993 salv ghal artikolu tlieta (3) u l-pjanta hemm annessa.

3. In vista tad-diskrepanzi li ser jirrizultaw waqt it-trattazzjoni tal-kawza, tillikwida u taqsam l-art ta' Xwieki, limiti tal-Iklin formanti l-komunjoni tal-akkwisti tad-defunti Agius f'dawk il-kwoti stabbiliti permezz tat-testment tal-24 ta' Lulju 1993 u tassenja l-istess kwoti lill-kontendenti ahwa Agius occorrendo bl-opera ta' periti nominandi.

4. Tappunta Nutar biex jippubblika l-att opportun u kuraturi biex jirrapprezentaw lill-eventwali kontumaci fuq l-istess att.

Bl-ispejjez inkluzi dawk tal-ittra ufficcjali tal-11 ta' Settembru 2007 kontra l-konvenuti li jibqghu minn issa ngunti sabiex jixhdu u ghas-subizzjoni.

Bl-ispejjez kontra l-intimat li huwa minn issa ingunt ghas-subizzjoni.

Rat id-dokumenti annessi.

Rat ir-risposta ġuramentata tal-konvenuti Maria Gatt, Pacifico Agius, Peter Agius, Saviour Agius, Victoria Zarb u Paul Agius, li permezz tagħha eċċepew illi:

It-talbiet attrici ghandhom jigu respinti bl-ispejjez kontra l-istess atturi rikorrenti, stante illi huma infondati fil-fatt u fid-dritt, u dan peress illi kif jirrizulta mill-atti, l-atturi rikorrenti accettaw il-wirt lilhom imholli individwalment b'legat u bhala eredi universali ai termini tat-testment tad-defunt missierhom Francesco Agius, u dan kif jirrizulta mid-denunzja *causa mortis* mehmuza mar-rikors guramentat promotur; illi ghalhekk l-azzjoni proposta mill-atturi rikorrenti hija insostenibbli u ghandha tigi respinta bl-ispejjez kontra l-istess atturi rikorrenti.

Oltre dan, l-azzjoni kif proposta hija insostenibbli stante illi jidher illi l-atturi rikorrenti qed jikkontestaw parti biss mit-testment ta' missierhom.

Minghajr pregudizzju ghas-suespost, u fil-mertu, mhux minnu dak li qed jigi allegat mill-atturi rikorrenti illi hemm xi diskrepanzi bejn id-disposizzjonijiet testamentarji u l-pjanta mehmuza mal-istess testment, illi ghalhekk, u fi kwalunkwe kaz, it-talba tal-atturi rikorrenti ghal-likwidazzjoni tal-komunjoni tal-akkwisti li kienet ezistenti bejn id-defunti Francesco u Carmela konjugi Agius, hija bla bazi u infondata fil-fatt u fid-dritt, u l-eccipjenti qed minn issa jopponu ghal kwalunkwe spejjez li jistghu jirrizultaw minn nomina ta' Esperti Teknici.

Minghajr pregudizzju ghas-sueccepit, u b'referenza ghall-ahhar artikolu tat-testment tad-defunt Francesco Agius, l-azzjoni proposta mill-atturi rikorrenti tikkostitwixxi kontestazzjoni tad-disposizzjonijiet testamentarji tieghu; illi konsegwentement, din l-Onorabbli Qorti ghandha tapplika kontra l-atturi rikorrenti s-sanzjoni kontemplata fl-ahhar artikolu tat-testment tad-*decuius*, u dan tenut kont tal-kontestazzjoni tat-testment in kwistjoni permezz tal-kawza odjerna. F'dan ir-rigward qed tigi pprezentata kontestwalment kontro-talba.

Salv eccezzjonijiet ulterjuri permessi mil-Ligi.

Rat il-kontro talba tal-konvenuti rikonvenzjonanti li permezz tagħha wara li ġie premess illi:

Il-partijiet kontendenti huma lkoll ulied id-defunti Carmela Agius u Francesco Agius, li mietu fid-9 ta' Jannar 1989 u 5 ta' Mejju 2006, rispettivament.

Filwaqt illi Carmela Agius mietet intestata, s-successjoni ta' zewgha Francesco Agius hija regolata in forza ta' testment datat 24 ta' Lulju 1993 in atti Nutar Dr. Carmelo Mangion.

In forza tal-istess testment, id-defunt Francesco Agius iddispona mill-assi ereditarji tieghu billi assenja uhud minn dawn l-assi b'titolu ta' legat favur ta' uliedu individwalment, u fir-rigward tal-kumplament tal-assi, innomina u istitwixxa bhala eredi universali lil uliedu ndaqs bejniethom.

In forza tal-istess testment, it-testatur ordna specifikament illi min jikkontesta t-testment b'xi mod, jitlef kull beneficcju / legat mholli lilu, u li jkun intitolat biss ghal-legittima spettanti lilu bil-Ligi.

Permezz tal-azzjoni proposta mill-atturi rikorrenti rikonvenuti, huma kisru u marru kontra din id-disposizzjoni, u ghalhekk ghandha tigi applikata limitatament fil-konfront taghhom is-sanzjoni kontemplata fit-testment tad-defunt missierhom Francesco Agius.

Intalbet din il-Qorti sabiex:

1. Tiddikjara illi bl-azzjoni proposta mill-atturi rikorrenti rikonvenuti, in forza tar-rikors guramentat promotur, huma kisru u marru kontra d-disposizzjoni testamentarja li tirrizulta mit-testment tad-defunt Francesco Agius datat 24 ta' Lulju 1993, u cioè fejn l-istess testatur ordna illi min jikkontesta t-testment tieghu b'xi mod, ghandu jitlef kull beneficcju / legat mholli lilu, u jkun intitolat biss ghal-legittima spettanti lilu bil-ligi.

2. Tiddikjara ghalhekk illi l-atturi rikorrenti rikonvenuti huma intitolati biss ghal-legittima skond il-ligi mill-assi ereditarji tad-defunt Francesco Agius, u dan b'applikazzjoni tad-disposizzjoni testamentarja msemmija.

3. Tordna ghalhekk illi tigi applikata d-disposizzjoni testamentarja msemmija fil-konfront tal-atturi rikorrenti rikonvenuti, b'tali mod illi l-atturi rikorrenti rikonvenuti jircievu biss il-legittima mill-assi ereditarji tad-defunt Francesco Agius.

4. Tahtar u tinnomina Nutar Pubbliku sabiex jippubblika u jircievi l-att relattiv, kif ukoll kuraturi sabiex jirrapprezentaw l-eventwali kontumaci.

Bl-ispejjez kontra l-atturi rikorrenti rikonvenuti, inkluz tal-ittra datata 19 ta' April 2007, kontra l-atturi rikorrenti rikonvenuti ngunti ghas-subizzjoni.

Rat ir-risposta tal-atturi rikonvenzjonati li permezz tagħha eċċepew illi:

It-talba rikonvenzjonali tal-intimati rikonvenzjonati ghandha tigi michuda bl-ispejjez stante illi hija infondata fil-fatt u fid-dritt peress illi l-esponenti fl-ebda hin ma kisru u marru kontra xi disposizzjoni testamentarja kif qed jigi allegat u dan kif jigi pruvat f'aktar dettal waqt it-trattazzjoni sew tar-rikors promotur kif ukoll waqt it-trattazzjoni tat-talba rikonvenzjonali.

Rat ir-relazzjoni tal-Perit Godwin Abela, maħtur fl-udjenza tal-24 ta' Ġunju 2009 sabiex jirrelata limitatament dwar il-paragrafu 5(2) tar-rikors ġuramentat.

Semgħet ix-xhieda prodotti.

Rat in-noti ta' sottomissjonijiet tal-partijiet.

Rat in-nota ta' ċessjoni ta' Joseph sive Giuseppi Agius li permezz tagħha ċeda t-tieni, it-tielet u r-raba' talbiet attriċi in kwantu li jolqtu lilu.

Semgħet it-trattazzjoni finali tal-partijiet.

Rat illi l-kawża tħalliet għas-sentenza.

Rat l-atti kollha tal-kawża.

Ikkunsidrat illi permezz ta' din il-kawża, l-atturi qed jitolbu lill-Qorti tillikwida l-komunjoni tal-akkwisti ġja eżistenti bejn il-ġenituri tal-kontendenti u kif ukoll timmodifika t-testment ta' Francesco Agius billi terġa taqsam l-art ta' Xwieki, limiti tal-Iklin, fil-kwoti stabbiliti fl-istess testment u tassenja l-istess kwoti lill-kontendenti.

Mill-provi prodotti jirriżulta li omm il-kontendenti mietet *ab intestato* fid-9 ta' Jannar 1989. Żewġha Francesco Agius, u ċioè missier il-kontendenti, miet fil-5 ta' Mejju 2006 u s-suċċessjoni tiegħu hija regolata permezz ta' testment tal-24 ta' Lulju 1993 fl-atti tan-Nutar Carmelo Mangion.

Permezz ta' dan it-testment, Francesco Agius ħalla b'legat lil kull wieħed u waħda minn uliedu in pjena proprjetà parti diviża mill-għalqa *ossia* raba magħrufa bħala Ta Ġnien Benien, sive Ta' Xwieki, Iklin. Kull parti *ossia* plot ġiet immarkata fuq pjanta annessa mal-istess testment. Lil sitta minn uliedu, id-defunt ħallielhom parti diviża oħra minn din l-art, b'mod li allura din ir-raba nqasmet fi hmistax-il plot, disgħa 'mal-wied' u sitta 'mat-triq'. Din il-kawża tikkonċerna id-disa' plots li huma ta' mal-wied in kwantu li l-atturi qed jikkontestaw it-tielet artikolu tat-testment tad-defunt Francesco Agius.

Id-defunt istitwixxa lid-disa' uliedu bħala eredi universali. Huwa ordna li '*kull minn jikkontesta dan it-testment b'xi mod, jitlef kull*

benefiċju/legat mħolli lilu, u jkun intitolat biss għal-leġittima spettanti lilu bil-liġi.'

L-atturi jgħidu li hemm diversi diskrepanzi f'dan it-testment. Fosthom li l-plots bin-numru 1, 2, 3 u 4 huma mingħajr aċċess u li l-plots bin-numru 1 u 2 ġew indikati fuq area li fir-realtà ma teżistix. Skont l-atturi, ma tistax issir l-immissjoni fil-pussess stante li l-eredi mhux jaqblu bejniethom dwar min għandu jieħu xhiex u allura ħadd mill-kontendenti ma jista' jirċievi dak assenjat lilu.

Il-kontendenti kollha ffirmaw id-dikjarazzjoni *causa mortis* tal-wirt tad-defunt Francesco Agius. Għaldaqstant u in linea preliminari, il-konvenuti jeċċepixxu li din l-azzjoni hija insostenibbli la darba l-atturi aċċettaw il-wirt kemm bħala legatarji u kif ukoll bħala eredi. Jeċepixxu li din l-azzjoni hija insostenibbli wkoll għaliex l-atturi qed jattakkaw biss parti mill-wirt ta' missierhom.

Din il-Qorti tqis illi dawn l-ewwel żewġ eċċezzjonijiet m'għandhomx mis-sewwa. Minn kliem ir-rikors ġuramentat u kif ukoll minn dak li jirriżulta mill-atti tal-kawża, jidher li bil-proċeduri odjerni l-atturi mhux qed jattakkaw il-validità tat-testment jew ta' parti minnu iżda qed jitolbu korrezzjoni fid-deskrizzjoni tal-oġġett tal-legat imħolli lilhom mit-testatur, liema korrezzjoni, skont huma, hija manifestament meħtieġa.

Il-konvenuti ressqu wkoll kontro talba li permezz tagħha talbu lill-Qorti tiddikjara li l-atturi marru kontra d-disposizzjonijiet testamentarji tad-defunt Francesco Agius u li għalhekk huma intitolati biss għal-leġittima skont kif ordna t-testatur stess. Madanakollu, din il-kontro talba ser tiġi miċħuda in kwantu li kif diġà ntqal, ma jirriżultax illi l-atturi qed jikkontestaw il-kontenut tat-testment imma qed jitolbu li ssir korrezzjoni ta' dak li jsostnu li huwa żball.

Għal dak li jirrigwarda l-eċċezzjonijiet fil-mertu, l-konvenuti jiċħdu li hemm xi diskrepanzi bejn id-disposizzjonijiet testamentarji u l-pjanta mehmuża u qed jopponu għal-likwidazzjoni tal-komunjoni tal-akkwisti ġja eżistenti bejn il-ġenituri tagħhom.

Mix-xhieda tal-kontendenti jirriżulta li l-konvenut Saviour Agius kien inkariga lil Perit David Psaila, fuq talba ta' missieru u qabel ma sar it-testment, sabiex jaqsam dik il-parti tar-raba in kwistjoni li tinsab mat-triq f'sitt plots u dik li tinsab mal-wied f'disa' plots. Il-perit hekk għamel. Il-Perit Psaila spjega li huwa ma kienx għamel *survey* tal-art u lanqas ma qasam l-art fuq il-post imma kabbar is-*survey sheet* uffiċjali. Iżid jgħid li wara li kien qassam il-plots kien avviċinah l-attur Giuseppi Agius u qallu li ma kienx kuntent bil-mod illi qassam il-plots ta' mal-wied. Fuq il-plots ta' mat-triq ma kelmu ħadd.

Il-konvenut Paul Agius kien inkariga wkoll lil *land surveyor* Martin Tabone sabiex jagħmel *survey* tal-art in kwistjoni. Mill-atti ma jirriżultax preċiżament meta sar dan is-*survey*.

Il-konvenut Saviour Agius xehed li fis-sena 1992 missieru kien talbu sabiex jinkariga perit sabiex jaqsam l-art li kellu fl-Iklin u tah struzzjonjiet sabiex dik tan-naħa tal-wied jaqsamha f'disa' biċċiet u dik tan-naħa tat-triq jaqasamha f'sitt biċċiet. Hu kien għadda dawn l-istruzzjonijiet lill-Perit Psaila u kien dawwar lill-perit mal-art ta' missieru. Meta l-perit lesta l-pjanta, l-konvenut mar għaliha hu u ħadha dritt għand missieru. Skont hu, kienet seħħet xi laqgħa fejn suppost kellhom jattendu l-aħwa kollha sabiex jaqsmu l-art imma mhux kulhadd kien attenda.

L-attur Giuseppi Agius spjega li missieru kien jgħix fir-razzett li hemm fuq l-art mertu tal-każ u kien jaħdem ir-raba tal-madwar. Jgħid li missieru kien urih pjan ta' qasma li kienu ħadu ħsieb jagħmlu ħutu Salvu u Pawlu u li mal-ewwel kien induna li l-plot tiegħu ma hemmx dħul għaliha. Jgħid li ħutu suppost irranġaw il-pjanta imma ma sar xejn u din il-pjanta spiċċat annessa mat-testment. Hu kien lest li jaċċetta l-plot tiegħu imma ried aċċess għaliha. Hu jaqbel li kulħadd ikollu aċċess mit-triq iżda ftehim qatt ma ntlaħaq. Hu flimkien ma' ħuħ Pawlu u oħtu Maria Gatt għażlu li jieħdu plot wara art li diġà kellhom fuq it-triq.

L-attur Michael Agius xehed illi missieru ried li qabel mewtu jaqsam l-art li kellu fl-Iklin fost uliedu u għal dan l-iskop kien tqabbad il-Perit David Psaila li għamel pjanta. Fuq din il-pjanta kien hemm indikat in-numri tal-plots u lil min ser jiġu assenjati.

Skont hu, fil-pjanta hemm żball peress illi l-plot bin-numru 1 jew dik bin-numru 2 ma jeżistux u allura l-plots allokati fil-pjanta annessa mat-testment ma jistgħux jiġu assenjati. Lilu missitu l-plot bin-numru 3 u meta mar biex jidħol fiha, ħuħ Paċifiku qallu li hemm mhux tiegħu u li ma jistax jidħol. Hu ma kienx jaf li missieru ried jaqsam u jgħid li sar jaf xi ħmistax wara mewtu. Iżid jgħid li hemm żewġ plots nieqsa billi bejn ir-razzett u l-plot ta' oħtu ma hemmx spazju għal żewġ plots kif indikat fuq il-pjanta annessa mat-testment.

L-attur Bartolomeo Agius xehed illi l-plot assenjata lilu għandha aċċess minn triq proġettata fil-proprjetà ta' terzi li mhumiex il-kontendenti f'din il-kawża u allura hu m'għandux aċċess għal plot tiegħu. Hu ma jaqbilx dwar kif saret il-qasma u xehed li sar jaf biha biss wara li miet missieru. Skont hu, ma tteħidx il-kejl tal-art u s-*surveyor* kien mar biss wara li miet missieru.

Il-perit tekniku kkonstata li saru sensiela ta' żbalji meta l-art ġiet maqsuma f'plots. Wara li sema' x-xhieda u ħa konjizzjoni tal-provi dokumentarju li ġew ippreżentati, wasal għas-segwenti konklużjonijiet:

i. Il-qasma kif proposta mhijiex korretta għar-raġuni li ġew assenjati plots bin-numri 1 lil Maria Gatt u 2 lil Bertu Agius li għalihom ma hemmx aċċess għaliex dak propost mill-Perit Psaila hu ostakolat minn struttura eżistenti;

ii. Il-qasma kif proposta mhijiex korretta għar-raġuni li ġew assenjati il-plots bin-numru 3 lil Joseph Agius u 4 lil Paul Agius li għalihom ma hemmx aċċess għaliex dak propost minn ġol-wied mill-Perit Psaila hu ostakolat mill-plot numru 5 assenjata lil Michael Agius;

iii. Il-plot bin-numru 1 assenjat lil Maria Gatt, dak bin-numru 3 assenjat lil Joseph Agius u dak bin-numru 4 assenjat lil Paul Agius huma fil-fatt ta' kejl superfiċjali anqas minn dak assenjat lilhom fil-pjanta tad-diviżjoni kif annessa mat-testment peress illi dawn il-plots għandhom proprjetà oħra tisporġi fuqhom;

iv. Fuq il-plots bin-numru 1 assenjat lil Pacifiku Agius u 2 assenjat lil Salvu Agius hemm binja li qiegħda fuq il-plot numru 1 li tisporġi fuq il-plot numru 2 u allura ma hemmx il-kejl superfiċjali kif allokat fil-pjanta ta' diviżjoni annessa mat-testment;

v. Għalhekk, trid issir qasma ġdida bbażata fuq is-*survey* magħmula mis-*surveyors* inkarigati mill-Qorti sabiex l-art tad-decujus tinqasam skont id-disposizzjonijiet tat-testment tiegħu.

Il-perit tekniku ppreżenta nota spjegattiva wara li żamm laqgħa mal-Perit Psaila, mal-konvenuti u ma' Dr Graziella Bezzina sabiex jiġu indirizzati d-diffikultajiet illi sabu l-konvenuti bir-relazzjoni tiegħu. F'din in-nota jikkonkludi hekk:

> *"Fl-opinjoni tal-esponent, u kif jirriżulta mill-provi, il-Perit Psaila għamel il-qasma fuq site plan uffiċjali mkabbra u mhux fuq survey attwali, fil-fatt is-survey ta' Martin Tabone saret wara l-pjan tal-qasma u meta l-istess pjan tal-qasma ġie proġettat fuq din is-survey, dan l-eżerċizzju wera plots kompletament differenti b'kejl superfiċjali u konfini differenti.*
>
> *In konklużjoni, l-esponent, għar-raġunijiet spjegati hawn fuq, ma jħossx li għandu jibdel il-konklużjoni tar-relazzjoni tiegħu kif ippreżentata u maħlufa."*

Wara li fl-udjenza tat-30 ta' Ottubru 2013 il-partijiet infurmaw lill-Qorti illi l-kontendenti kollha qablu li flimkien jinkarigaw lil Perit David Psaila sabiex jimmarka fuq il-post il-plots kif imfassla minnu fuq il-pjanta, il-Perit David Psaila xehed fl-udjenza tad-19 ta' Novembru 2014. Huwa spjega li riċentement kien inkariga lis-*surveyor* Martin Tabone sabiex jagħmel *survey* tal-art u abbażi ta' din is-*survey* qassam il-*plots* skont it-testment. Il-perit spjega li l-plots illi qassam bil-kejl illi għamel jidħlu kollha fil-proprjetà tal-mejjet. Żied jgħid li hemm diskrepanza żgħira fis-sens li l-informazzjoni li kien ingħata oriġinarjament ma kienitx preċiżament l-informazzjoni li kkostata s-*surveyor* għaliex l-estensjoni tal-art li kien ingħata oriġinarjament kienet akbar minn dik li kkostata s-*surveyor* meta reġa nkarigah.

Il-Perit Psaila kkostata li hemm feles żgħir ta' art indikat fil-pjanta tiegħu illi tmiss mat-triq imma li mhijiex art tal-kontendenti. Dan il-feles huwa meħud mill-plots 5 u 6 u allura dawn il-plots ma jistgħux jiġu assenjati kif inhuma. Din id-diskrepanza taffetwa prinċipalment il-plot bin-numru 6.

Huwa rilevanti għall-każ dak li jiddisponi l-artikolu 694 tal-Kapitolu 16 tal-Liġijiet ta' Malta:

> *"(1) Jekk il-persuna tal-werriet jew tal-legatarju hija indikata hazin, id-disposizzjoni ghandha effett, kemm-il darba wiehed ikun xort'ohra zgur liema persuna t-testatur ried jahtar.*
>
> *(2) Din ir-regola tghodd ukoll fil-kaz li jkun hemm zball fit-tismija jew fit-tifsir tal-haga mhollija b'legat, meta wiehed ikun xort'ohra zgur liema haga t-testatur ried ihalli."*

In linea ta' prinċipju ta' dritt, fil-każ ta' Mary Muscat vs Dr Renzo Porsella Flores et noe, deċiża minn din il-Qorti diversament presjeduta fl-24 ta' Frar 2011 u kkonfermata mill-Qorti tal-Appell fil-5 ta' Diċembru 2014 intqal li:

> *"…meta jkun hemm zball f'deskrizzjoni ta' legat, dan ghandu jibqa' validu jekk tkun tista' tigi accertata xorta ohra l-volontà tal-persuna illi tkun ghamlet it-testment. Fl-istess spirtu, il-Qrati taghna dejjem jiffavorixxu l-kontenut u l-validità tat-testmenti sakemm dan ikun possibli ghaliex il-kontenut tat-testment jirrifletti l-volontà tat-testatur u ghandu, safejn possibli, jigi rispettat.*
>
> *…*
>
> *Illi f'dan ir-rigward, issir hawnhekk referenza ghal dak illi rritenew il-Qrati taghna dwar l-interpretazzjoni ta' interpretazzjoni testamentarja, ossia illi fl-interpretazzjoni ta' testment ghandu jittiehed rigward pjuttost ghall-volontà tat-testatur milli ghall-kliem uzat fit-testament. Hekk fil-kawza fl-ismijiet Negozjant Giuseppe di Ruggera Wismayer*

vs Giovanni Wismayer et" (A.C. – 17 ta' Jannar 1936 – Vol. XXIX.i.394) gie ritenut illi:-

"Huwa principju assolut kif imfisser mir-Ricci u fuq l-awtorità ta' bosta sentenzi illi "cio` che interessa di stabilire è quale sia stata l'intenzione del testatore, ed in questa indagine il magistrato, anziche attinersi strettamente alle parole usate dal disponente, può risalire al pensiero che ha dominato la sua disposizione." (Ara wkoll "Teresa Vella vs Maria Assunta Vella et" – P.A. – 24 ta' Novembru 1954 – Vol. XXXVIII.ii.599).

Illi fil-kawza fl-ismijiet "Margherita Borg vs Giovanna Bonello et" (P.A. 28 ta' April 1928 – Vol. XXVII.ii.58) insibu illi: -

"i testmenti si debbono interpretare non secondo il senso letterale delle parole ma secondo il loro intrinsico contesto."

"Illi mhux hekk biss izda l-Qrati taghna rritenew illi mhux talli wiehed ma jistax jistrieh biss fuq il-kliem illi uza t-testatur, talli jehtieg illi ssir ricerka serja u akkurata tal-volontà vera tat-testatur:-

"trattandosi di un atto di ultima volontà l'attenzione viene sempre richiamata a due indagini, cioè quanto al potere legittimo del disponente, e alla sua volontà, onde non contrasta la prima, la questione si riduce e si concentra alla sua volontà dominante dei disponenti, conseguemente una severa ed accurata ricerca, a poter concludere che cosa i disponenti abbiano inteso e voluto." ("Marianna Mallia et vs Il-Sindaco Dr. Giuseppe Falzon" –P.A. – 29 ta' April 1984 – Vol. X. 457).

Illi din il-Qorti, bhal perit legali ma tistax taccetta din il-verzjoni tal-konvenuta u dan ghaliex hija gurisprudenza kostanti li ttendi favur il-validità tal-kontenut tat-testmenti u wkoll li ghal dik li hija interpretazzjoni tal-istess, f'materja ta' successjoni universali jew partikolari, hija l-volontà tat-testatur li ghandha tipprevali u tiddetermina l-interpretazzjoni tal-istess testmenti 'mens testatoris' ("Mary Rose Mifsud vs Dr. Joseph Bartolo" – P.A. (RCP) - 27 ta' Frar

2001), liema sentenza giet ikkonfermata mill-Onorabbli Qorti tal-Appell fejn inghad li:-

"Il-volontà tat-testatur hija dik li tirrizulta mill-att innifsu u b'rispett lejn dan il-principju kemm l-awturi kif ukoll l-gurisprudenza dejjem irritenew li mhux legittimu li tinghata interpretazzjoni ta' dak li xtaq it-testatur billi tali interpretazzjoni tista' tghawweg dak li fil-verità ried it-testatur u b'hekk tmur kontra dik il-volontà proprja hekk kif tirrizulta mill-qari tad-disposizzjoni testamentarja. Jekk id-disposizzjoni testamentarja hija cara, ghandha tinghata effett".

Illi tenut kont ta' dan kollu wiehed lanqas jista' jinjora l-fatt li l-Kodici Civili stess fl-artikolu 694(1) jipprevedi sitwazzjoni fejn legat jigi indikat erronjament, u kwindi f'dan il-kaz ma jistax jinghad illi l-fatt illi d-dispozizzjoni testamentarja tkun cara ghandu josta ghal interpretazzjoni illi tirrifletti l-volontà tat-testatur.

…

Dan ir-ragunament ibbazat fuq il-kontenut shih tat-testment u mhux sempliciment fuq iffokar mikroskopiku u ffissat fuq id-dispossizjoni in ezami, huwa ndikat mill-gurisprudenza sabiex wiehed jirrizolvi sitwazzjonijiet simili ghall-kontenzjoni odjerna. Hekk kif inghad fil-kawza fl-ismijiet "Connie Galea noe vs Joseph Gauci" (A.C. – 31 ta' Mejju 2002) :-

"Is-sens ta' disposizzjoni wahda m'ghandux ikun izolat mill-bqija tad-disposizzjonijiet l-ohrajn. L-intenzjoni tat-testatur ghandha tingibed mid-disposizzjonijiet ta' l-istess testment.""

Rilevanti wkoll huwa s-segwenti bran meħud mid-deċiżjoni tal-Qorti tal-Appell fl-ismijiet Mary Rose Mifsud vs Dr. Joseph Bartolo noe, deċiża fis-16 ta' April 2004:

"meta l-Qorti tigi adita biex taghti effett lil xi disposizzjoni testamentarja, il-gudikant irid ta' bilfors jillimita l-ezami

tieghu ghall-kitba li jkun hemm fit-testment u ma ghandux jiehu in konsiderazzjoni fatturi estranei, anke jekk dawn ikunu jikkonsistu fix-xhieda tan-Nutar li ppublika l-att, billi dawn qatt ma jistghu jmorru kontra dak li jidher mill-att innifsu."

Applikati dawn il-prinċipji għall-kawża tal-lum, il-Qorti hija tal-fehma li t-talbiet attriċi ma jistgħux jiġu milqugħa. Għalkemm mill-atti tal-kawża jidher li l-intenzjoni ta' Francesco Agius dejjem kienet illi jħalli lill-uliedu plot kull wieħed mir-raba in kwistjoni, bl-ebda mod ma ġie muri li huwa ried jaħseb għall-aċċess li kull wieħed u waħda minnhom irid ikollhom għall-art tagħhom. Il-fatt illi ma kienx hu li inkariga lil Perit Psaila sabiex jaqsam ir-raba ma jfissirx illi huwa ma qabilx mal-pjanta. Kif sewwa jargumentaw il-konvenuti fin-nota ta' sottomissjonijiet tagħhom, jekk l-atturi m'għandhomx aċċess għall-art tagħhom ħlief minn fuq il-proprjetà ta' ħuthom jew ta' terzi, ghandhom rimedji legali ohrajn miftuha ghalihom, u mhux jikkontestaw il-mod kif inqasam ir-raba.

Oltre dan l-atturi lanqas mqar ippreżentaw ebda pjanta ġdida ta' kif għandha tinqasam ir-raba in kwistjoni għal kunsiderazzjoni tal-Qorti u lanqas ma talbu lill-Qorti testendi l-inkarigu tal-perit tekniku, sabiex jaqsam il-plots mill-ġdid b'mod li, skont huma, jirrifletti l-volontà tat-testatur.

Il-Qorti tinnota wkoll illi għalkemm fir-rikors promotur l-atturi jgħidu li l-plots bin-numru 1 u 2 ma jeżistux, minn artikolu 3 tat-testment in kwistjoni jirriżulta li l-plot bin-numru 1 kienet ġiet assenjata lill-konvenuta Maria Gatt, u fir-rigward tal-plot bin-numru 2, li ġiet assenjata lill-attur Bartolomeo Agius, la l-perit tekniku u lanqas il-Perit Psaila ma kkostataw li din il-plot ma teżistix. Il-Perit Psaila jsemmi biss il-plots numru 5 u 6 li fir-realtà huma ta' kejl superfiċjali iżgħar milli kif jidher fil-pjanta. Il-plot bin-numru 5 hija dik assenjata lill-attur Michael Agius, imma skont il-Perit Psaila d-diskrepanza hija żgħira, filwaqt illi l-plot bin-numru 6, kienet ġiet assenjata lill-konvenuta Victoria Zarb.

Finalment, l-atturi talbu lill-Qorti tillikwida l-komunjoni tal-akkwisti ġja eżistenti bejn il-ġenituri tagħhom. Madanakollu, l-

atturi ma ġabux l-iċken prova dwar fhiex kienu jikkonsistu l-assi tal-komunjoni tal-akkwisti tal-konjuġi Agius. Huwa veru li din il-kawża kienet qed timxi flimkien ma oħra fl-ismijiet inversi, li qeghda tiġi deċiża wkoll illum, fejn qed jiġu likwidati u assenjati l-assi ereditarji tal-konjuġi Agius imma dik hija kwistjoni indipendenti mill-komunjoni tal-akkwisti. Fuq kollox, din it-talba ma għandha xejn x'taqsam mal-allegat żball fil-pjanta annessa mat-testment ta' Francesco Agius.

Għalhekk u għal dawn ir-ragunijiet, din il-Qorti qiegħda tiċħad it-talbiet tal-atturi bl-ispejjeż kontra tagħhom u tiċħad it-talbiet rikonvenzjonali bl-ispejjeż kontra l-konvenuti rikonvenzjonanti.

IMHALLEF

DEP/REG